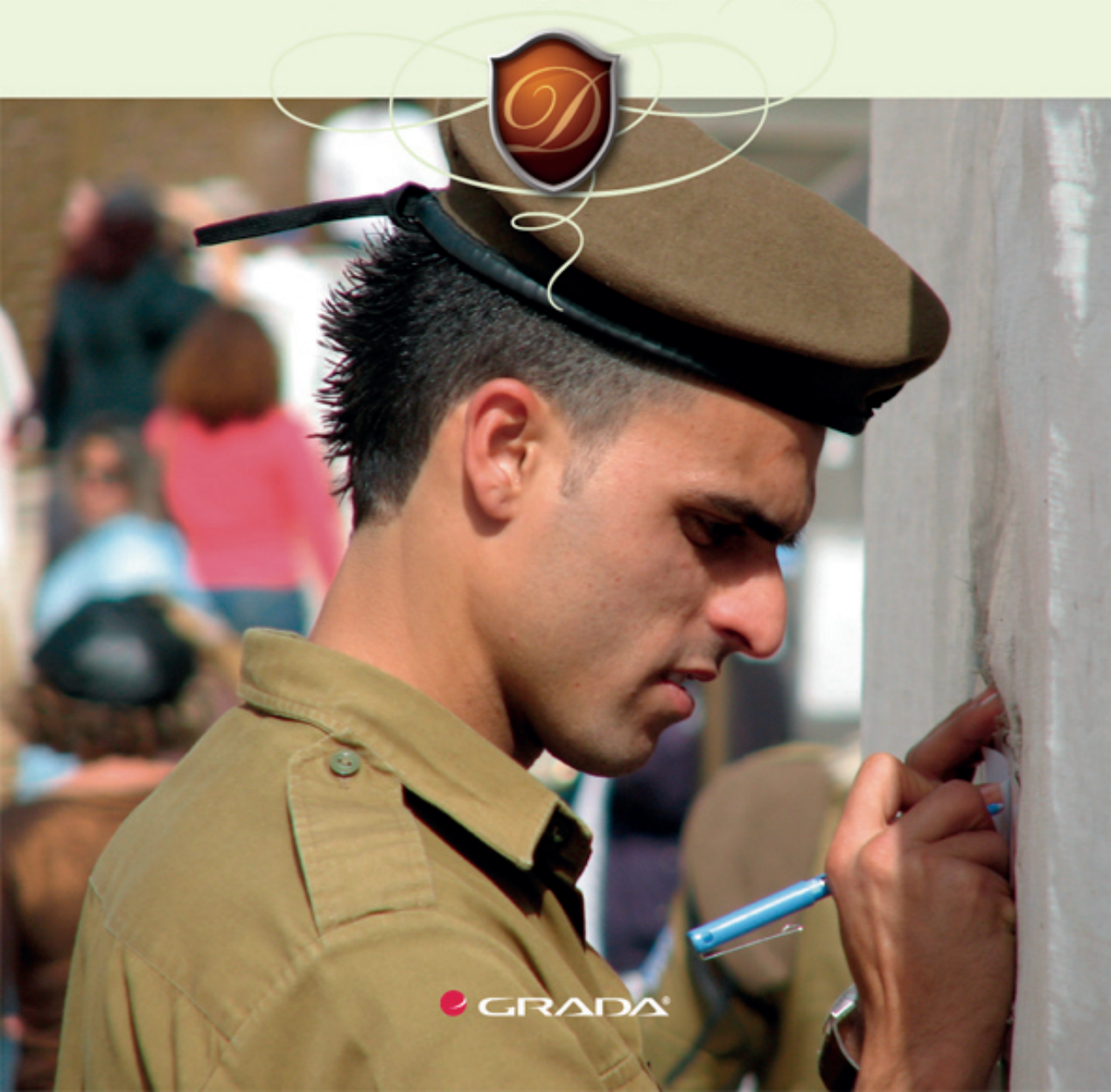

Marek Čejka

Dějiny moderního Izraele

Upozornění pro čtenáře a uživatele této knihy

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této tištěné či elektronické knihy nesmí být reprodukována a šířena v papírové, elektronické či jiné podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele. Neoprávněné užití této knihy bude **trestně stíháno**.

Používání elektronické verze knihy je umožněno jen osobě, která ji legálně nabyla a jen pro její osobní a vnitřní potřeby v rozsahu stanoveném autorským zákonem. Elektronická kniha je datový soubor, který lze užívat pouze v takové formě, v jaké jej lze stáhnout s portálu. Jakékoliv neoprávněné užití elektronické knihy nebo její části, spočívající např. v kopírování, úpravách, prodeji, pronajímání, půjčování, sdělování veřejnosti nebo jakémkoliv druhu obchodování nebo neobchodního šíření je zakázáno! Zejména je zakázána jakákoliv konverze datového souboru nebo extrakce části nebo celého textu, umisťování textu na servery, ze kterých je možno tento soubor dále stahovat, přitom není rozhodující, kdo takovéto sdílení umožnil. Je zakázáno sdělování údajů o uživatelském účtu jiným osobám, zasahování do technických prostředků, které chrání elektronickou knihu, případně omezují rozsah jejího užití. Uživatel také není oprávněn jakkoliv testovat, zkoušet či obcházet technické zabezpečení elektronické knihy.

Dnes už není snadné pochopit, co v roce 1927 znamenal sionismus. Nyní je stát Izrael stát jako každý jiný, s dělníky a průmyslníky, sedláky a soudci, pekaři a podnikateli, knězi a děvkami, vědci a vrahy, ani lepší ani horší než jiné státy.

Fritz Beer

(z knihy vzpomínek ...a tys na Němce střílel, dědo?, Praha-Litomyšl 2008)

Dějiny moderního Izraele

Marek Čejka

Vydala Grada Publishing, a.s.
U Průhonu 22, Praha 7
jako svou 4249. publikaci

Knihu lektorovali Jaroslav Fiala a Dáša Nedorostková
Odpovědný redaktor Petr Jurka
Sazba Vojtěch Kočí
Grafická úprava obálky Vojtěch Kočí
Fotografie v knize Marek Čejka a archiv
Počet stran 352
První vydání, Praha 2011

© Grada Publishing, a.s., 2011

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této publikace nesmí být reprodukována a používána v elektronické podobě, kopírována a nahrávána bez předchozího písemného souhlasu nakladatele.

Vytiskly Tiskárny Havlíčkův Brod, a.s.
Husova ulice 1881, Havlíčkův Brod

ISBN 978-80-247-2910-7 (tištěná verze)
ISBN 978-80-247-7327-8 (elektronická verze ve formátu PDF)
© Grada Publishing, a.s. 2012

Obsah

Úvod	9
Osmanská říše a britský mandát Palestina (1517–1948)	13
Izraelská nezávislost – 1948	39
1949	53
1950	59
1951	63
1952	67
1953	71
1954	75
1955	79
1956	83
1957	87
1958	91
1959	95
1960	97
1961	101
1962	105
1963	107
1964	109
1965	111

1966	115
1967	117
1968	123
1969	127
1970	131
1971	135
1972	137
1973	141
1974	147
1975	151
1976	155
1977	157
1978	163
1979	167
1980	171
1981	173
1982	177
1983	183
1984	187
1985	191
1986	195
1987	199
1988	203
1989	207
1990	211
1991	217
1992	221
1993	227
1994	233
1995	241
1996	247
1997	253
1998	259

1999	265
2000	271
2001	275
2002	279
2003	285
2004	289
2005	293
2006	299
2007	305
2008	309
2009	315
2010	319
Namísto závěru	321
Bibliografie	325
Věcný rejstřík	333
Jmenný rejstřík	343

Úvod

Blízký východ je z hlediska mezinárodněpolitického vývoje dlouhodobě jedním z nejsledovanějších regionů světa a Stát Izrael je v dějinách moderního Blízkého východu jedním z nejvýraznějších fenoménů. Když jsem přijal nabídku tuto knihu napsat, přemýšlel jsem, jakým způsobem ji pojmut. V českém prostředí v uplynulém desetiletí vyšlo několik více či méně zdařilých domácích i přeložených zahraničních publikací věnujících se historii Izraele. Ty mají vesměs navzájem podobnou koncepci textu a soustředí se v jednotlivých a souvislých kapitolách v duchu časové posloupnosti na jednotlivá období vývoje Izraele. Sám jsem k těmto knihám přispěl svou prací *Izrael a Palestina* (2005, 2007). Současnou publikaci jsem tak chtěl od zmíněných předešlých knih jistým způsobem odlišit, aby nevznikla další obdoba toho, co u nás již vyšlo. Zvolil jsem tak cestu chronologie, k čemuž mě inspirovalo několik prací, které se mi dostaly do rukou. Byly to většinou přehledné příručky, které čtenáři nabídly velmi pohodlnou a rychlou orientaci v důležitých událostech. Vesměs šlo o chronologie izraelských a palestinských autorů. Vzhledem k tomu, že však byly napsány „zevnitř“ konfliktní oblasti a z pohledu jedné ze stran, postrádaly v některých aspektech potřebný odstup, a v jistých případech dokonce některé události účelově potlačovaly, bagatelizovaly či úplně vypouštěly. Některé části těchto publikací se pak v jistých aspektech mohly přibližovat i propagandě. Právě tato situace ale otvírá dveře k pokusu o sestavení chronologie s větším odstupem, objektivněji. Je dokonce možné, že v případě chronologie je dosažení vyšší objektivity relativně jednodušší. Na rozdíl od „běžných“ historiografických prací se totiž chronologie nezaměřují v prvé řadě na hodnocení událostí, ale především na jejich reprezentativní výběr, na jejichž základě si pak většinou čtenář vytváří názor na věc sám.

Úplné objektivitu samozřejmě dosáhnout nelze nikdy, zvláště v případě regionu, jako je Blízký východ. A nečiním si takový nárok samozřejmě ani já. Přesto se však domnívám, že vzhledem k tomu, že žiji mimo oblast Blízkého východu, avšak mám s touto oblastí bohaté osobní zkušenosti, vědecky se o ni dlouhodobě zajímám a snažím se pochopit zdejší dění z různých úhlů pohledu, mohl by se výsledek mé práce v jistých ohledech odlišovat od pojetí izraelských a palestinských autorů.

Vzhledem k tématu knihy se v ní soustředím především na izraelské dějiny, a to od počátku vzniku státu do současnosti. Navíc jsem na úvod připojil i chronologickou kapitolu, která začíná v dobách zrodu moderního sionismu a končí předvečerem vzniku Izraele.

Při psaní chronologie izraelských dějin se nelze vyhnout dějinám palestinským. Je dokonce možné říci, že ty jsou vzhledem k vleklému konfliktu od moderních dějin izraelských navzájem neoddělitelné. Domnívám se, že tak lze v některých ohledech mluvit o této práci i jako o chronologii historie palestinské. Soustředím se v prvé řadě na dění v Izraeli (uvádím např. velké teroristické útoky v Izraeli a počet jejich obětí), avšak snažím se reflektovat jeho následné dopady na Palestince, i když již ne natolik podrobně (uvádím počet palestinských obětí násilí během konkrétních let, pokud byl dostupný zdroj informací). U jednotlivých válečných konfliktů Izraele s arabskými sousedy zmiňuji stručné statistiky obětí, u izraelsko-palestinského násilí uvádím na závěr každého roku celkový počet obětí na izraelské i palestinské straně (počínaje první intifádou).

V chronologii jsem nemohl opomenout ani některé význačné události v souvislosti s významným zahraničně-politickým děním, které ovlivnily i vývoj na Blízkém východě (např. volby amerických prezidentů). Uvádím i některé jevy, které vykazují jistou analogii s děním na Blízkém východě, i když s ním bezprostředně souviset nemusí (např. terorismus al-Káidy), případně umožňují čtenáři lépe se zorientovat v čase (např. masakr na náměstí Tchien-an-men). V úvodní části knihy také připojuji řadu důležitých mezníků souvisejících s antisemitismem (např. publikace pamfletu *Protokoly siónských mudrců*), protože ty měly důležitý vliv na rozvoj sionismu a vznik Státu Izrael.

Vzhledem k tomu, že se důležitých událostí v oblasti vyskytuje takové množství a není možné dohledat zcela rovnocenný zdroj pramenů ke všem časovým obdobím, je možné, že chronologie není ve všech částech stoprocentně symetrická s ohledem na výběr dění. Rovněž není jednoduché vyhodnotit či určit relevanci některých okamžiků ze zcela nedávné minulosti v porovnání s událostmi, které se odehrály před několika desetiletími. I když jsem se k sestavování chronologie snažil přistupovat s maximální snahou o přesnost a objektivitu, všech těchto případných nedostatků jsem si vědom. Navíc každý člověk má odlišné zájmy a hledá v chronologiích to, co ho nejvíce zajímá. Je možné, že kdyby tuto chronologii psal

někdo jiný, zřejmě by v detailech kladl důraz i na jiné věci. Například vzhledem k mému odbornému zájmu o určité specifické oblasti blízkovýchodního dění (např. o vztah náboženství a politiky), se v knize zaměřuji i na události, které souvisejí s těmito tématy. Výběr jednotlivých událostí v knize neznamena, že jsou si všechny události svým významem rovné (vedle sebe jsou tak uvedeny např. války a kulturní události). Podobně jsem do textu zařadil i dění související s izraelsko-českými (a izraelsko-československými) vztahy, přestože některé z nich nebyly v kontextu izraelského dění tak důležité, jako řada dalších událostí uvedených v textu (např. jmenování izraelských a československých diplomatických zástupců v 50. a 60. letech minulého století).

Z důvodu omezeného rozsahu této publikace do ní nešly zařadit některé události, které by např. v kontextu dění v České republice byly určité považovány za důležité. Vypustit jsem musel například také:

- » řady menších teroristických útoků, hlavně těch, při kterých došlo „pouze“ ke zraněním, nikoliv usmrcením
- » řady deportací
- » nespočet trestných rozboření domů
- » množství jednotlivých násilných činů
- » množství „menších“ incidentů, které byly spojeny s násilím židovských osadníků a palestinských radikálů na okupovaných územích
- » řady přestřelek
- » řady leteckých útoků a bombardování
- » nespočet demonstrací nejrůznějšího druhu
- » množství případů porušení základních lidských práv a soudních procesů
- » řady uzavírek, obstrukcí na kontrolních stanovištích, měsíců zavření univerzit

Do výběru událostí jsem se snažil pro jisté odlehčení zařadit i některé méně vážné události – například významné sportovní okamžiky, velké koncerty či některé události, které mohly, ale nemusely bezprostředně souviset s politickým děním – například důležitá soudní rozhodnutí a incidenty související s organizovanou zločinností.

Pevně doufám, že široké spektrum událostí, které jsem pro tuto knihu zvolil, pomůže čtenáři nastínit procesy, tendence, nálady a atmosféru ve společnosti v Izraeli a na Blízkém východě, a snad i étos určité konkrétní doby. Byl bych také rád, kdyby kniha ukázala Izrael a Blízký východ nejen jako regiony „konfliktů, násilí a válek“, jak je zřejmě zažito v povědomí lidí, ale i jako místa, kde se život, problémy i dobré věci někdy velmi podobají těm našim.

Za hledání podkladů pro sepsání této historické chronologie a za cenné rady a pomoc při jejím psaní bych rád poděkoval především Jaroslavu Fialovi,

Dáši Nedorostkové, Kláře Tůmové, Jiřímu Schneiderovi, Romanu a Kláře Kořanovým a mým rodičům.

Za cennou pomoc při hledání podkladů k československo-izraelským a česko-izraelským vztahům bych rád poděkoval izraelskému velvyslanci v České republice Jaakovu Levymu a dále Veronice Jacobs a Miloši Pojarovi.

Osmanská říše a britský mandát Palestina (1517–1948)

1517 – Osmané si podrobili území Palestiny a ta se tak na čtyři století stala součástí Osmanské říše. V zemi byl zaveden centralizovaný systém vlády, na jehož vrcholu stál osmanský sultán a chalífa v jedné osobě. Důležitým konzervativním prvkem ve správě říše byl systém autonomních náboženských obcí – *milletů*. Ty byly pro nemuslimy zpočátku úředně uznány tři – židovský, řecko-ortodoxní a arménský. V 17. a 18. století začalo přicházet do země větší množství Židů. Později, v druhé polovině 19. století, začala éra sionismu a arabského nacionalismu. Když v 19. století drolící se impérium pomalu sláblo, zvyšovaly své aktivity v regionu evropské mocnosti, hlavně Velká Británie. V roce 1869 byl otevřen Suezský průplav, což zvýšilo strategický význam oblasti. Ten ještě posílil obecný vzestup významu ropy (vzhledem k vědeckotechnickému vývoji a vynálezu diesellového motoru), která se na Blízkém východě (včetně Osmanské říše) nalézala v hojném množství.

1799 – francouzský generál Napoleon Bonaparte dobyl město Jaffa. Vojevůdce a pozdější francouzský císař měl pozitivní vztah k Židům i myšlenku vzniku židovského státu. Napoleon je však zanedlouho z Blízkého východu vytlačen a Osmanská říše obnovila v Palestině svůj vliv.

1834 – v reakci na povinné odvody do egyptské armády vypukne v Palestině arabské povstání – jeden z prvních projevů samostatné identity palestinských Arabů v rámci arabského světa.

1839 – rabín Juda Alkalaj, původem ze Sarajeva, publikuje knihu *Darchej Noam* vyzývající Židy k osídlování Palestiny.

1843 – německý rabín Cvi Hirsch Kalischer vydá knihu *Emuna Ješara*, vyzývající k židovskému osídlování Palestiny.

Židé se modlí u Zdi nářků (konec 19. století)

1844 – první sčítání lidu v Jeruzalémě ukáže, že zde žije 7120 Židů, 5760 muslimů a 3390 křesťanů.

1850 – německý hudební skladatel Richard Wagner publikuje text *Židovství v hudbě*, který výrazně ovlivnil německý antisemitismus.

2. května 1860 – v uherské Pešti se narodil Theodor Herzl, pozdější významný průkopník sionismu.

1860 – v Paříži je založena Adolphem Crémieuxem mezinárodní organizace „Alliance Israélite Universelle“, která se mj. zabývá ochranou práv Židů před antisemitismem.

1862 – sionista Moses Hess publikuje významnou knihu *Řím a Jeruzalém*.

1869 – otevření Suezského průplavu zvýšilo strategický význam oblasti Palestiny a celého Blízkého východu.

1870 – v Palestině je založena zemědělská kolonie Mikve Jisrael.

1879 – německý publicista a agitátor Wilhelm Marr zakládá „Antisemitskou ligu“, což byla první otevřeně antisemitská německá organizace.

1878 – je založena první sionistická osada v Palestině – Petach Tikva.

1882 – sionistické uskupení Chovevej Cijon („Milovníci Sionu“) založí v Palestině

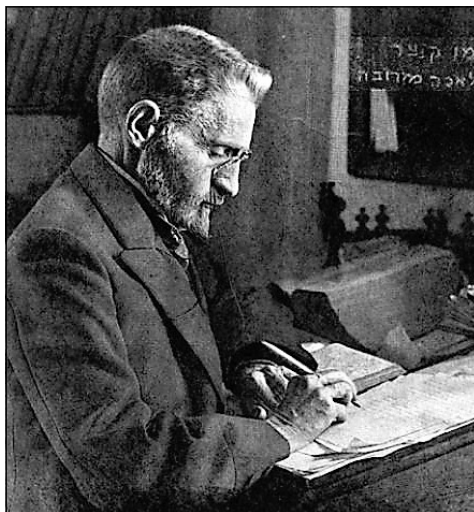
sionistickou osadu Rišon le-Cijon (heb. „První na Sionu“).

» vlna antisemitismu v Ruském impériu – řada Židů odchází ze země – část z nich emigruje do Palestiny a vytvoří základ tzv. „první alije“ – přistěhovalecké vlny (1882–1903) – celkově tvoří první aliju asi 35 000 osob, hlavně příslušníků hnutí Chovevej Cijon a Bilu.

» zformuje se sionistické hnutí „Bilu“.

» sionista Leon Pinsker vydá významnou knihu *Autoemancipace*.

1890 – lingvista Eliezer Ben Jehuda zakládá „Výbor hebrejského jazyka“ jakožto snahu o znovuoživení a uvedení hebrejštiny do praktického života. Proti jeho pokusům protestují zbožní Židé, kteří hebrejštinu považují za posvátný liturgický jazyk a na Ben Jehudu později uvalí dokonce kabalistickou klatbu *Pulsa diNura*.

Eliezer Ben Jehuda

21. října 1894 – zadržení francouzského důstojníka Alfreda Dreyfuse, neoprávněně obviněného ze špionáže. Ve Francii zanedlouho vypuknou antisemitské nepokoje. Theodor Herzl je v té době v Paříži jako novinář.

2. června 1895 – první Herzlův rozhovor s baronem Mauricem de Hirschem, kdy mu představuje své politické plány. Od Hirsche se sice nedostalo Herzlovi jednoznačného přijetí, Herzl přesto toto setkání označuje za počátek svého sionistického úsilí.

17. listopadu 1895 – Theodor Herzl v Paříži objasňuje ideu židovského státu dr. Maxi Nordauovi a získává jeho sympatie.

1895 – starostou Vídně se stal Karl Lueger – jeho antisemitské názory později výrazně ovlivnily Adolfa Hitlera, který ve Vídni žil.

14. února 1896 – ve Vídni vychází klíčový sionistický spis Theodora Herzla **Židovský stát**.

29.–31. srpna 1897 – v Basileji se koná **první sionistický kongres**. Od té doby kongresy formulují politickou platformu sionismu. Na tomto kongresu je mj. Theodor Herzl zvolen předsedou Sionistické organizace (od roku 1960 „Světové sionistické organizace“ – WZO) a jako sionistická hymna je přijata píseň Hatikva („Naděje“), pozdější izraelská hymna.

Pozvánka na první sionistický kongres

Na prvním sionistickém kongresu byl přijat i tzv. „Basilejský program“:

Cílem sionismu je zajistit veřejně a legálně zaručený domov židovského lidu v Palestině. Pro dosažení tohoto cíle shledal Kongres za praktické následující:

1. Podpora usídlování židovských zemědělců, řemeslníků a obchodníků v Palestině.
2. Federace všech Židů do místních a všeobecných uskupení v souladu se zákony v různých zemích.
3. Posílení židovského citění a vědomí.
4. Přípravné kroky pro dosažení takových vládních grantů, které by dopomohly k dosažení účelu sionismu.

28.–30. srpna 1898 – v Basileji se koná druhý sionistický kongres, na kterém se Theodor Herzl pokusil povzbudit rodící se sionistické hnutí hlavně s ohledem na opozici v rámci židovské komunity (naprostá většina zbožných Židů té doby se z náboženských důvodů stavěla proti sionismu).

26. října 1898 – Theodor Herzl přijíždí na návštěvu sionistických usedlostí v Palestině.

2. listopadu 1898 – Theodor Herzl se setkává s německým císařem Vilémem II.

15.–17. srpna 1899 – v Basileji se koná třetí sionistický kongres, na kterém Theodor Herzl informuje o svém setkání s císařem Vilémem II., které sice nemělo žádný praktický výsledek, ale už jen fakt, že se odehrálo, mělo velký symbolický význam. Samotný kongres se pak zabýval hlavně politickým zdůvodňováním sionismu než praktickými kroky směřujícími k budování židovského státu.

13.–16. srpna 1900 – v Londýně se koná čtvrtý sionistický kongres. Londýn byl zvolen proto, že Herzl se domníval, že

by Británie mohla mít pochopení pro sionistické snahy. Tento předpoklad se však naplnil hlavně v období první světové války.

18. května 1901 – Theodor Herzl se setkává s tureckým sultánem Abdulem Hamidem II., aby s ním jednal o možnosti vytvoření židovského státu v Osmanské říši. Jeho návrh je sultánem odmítnut.

26.–31. prosince 1901 – v Basileji se koná pátý sionistický kongres, na kterém Theodor Herzl referuje o svém setkání s tureckým sultánem. Byl vytvořen Židovský národní fond. Skupina sionistů vedená Chajimem Weizmannem, Martinem Buberem a Leem Motzkinem vyzývá k přijetí kulturního programu a k větší míře demokracie uvnitř sionistického hnutí.

16. srpna 1903 – Britové nabízejí sionistickému hnutí území Ugandy.

1903 – v Ruském impériu byl publikován pamflet *Protokoly siónských mudrců*. Ač se ukázalo, že jde o podvržený text, sloužil od té doby jako velká inspirace mnoha antisemitů.

1903–1906 – vlna pogromů v Ruském impériu (přibližně 2000 zabitých Židů).

Theodor Herzl

22.–28. srpna 1903 – v Basileji se koná šestý sionistický kongres. Britská nabídka Ugandy je odmítnuta. Sám Herzl nabídku Ugandy podporoval jako přechodný plán, a to hlavně ve světle pogromů ve východní Evropě (Kišiněv). Na kongresu došlo k velkým sporům a Herzlovi dalo velkou námahu dosáhnout, aby mnozí účastníci kongresu neopustili. Je to zároveň poslední kongres před Herzlovou smrtí.

3. července 1904 – přepracovaný Theodor Herzl umírá v rakouském Edlachu.

1904–1914 – druhá alija – kolem 40 000 osob z východní Evropy, které přišli hlavně v reakci na antisemitismus v Rusku. Během této vlny bylo založeno město Tel-Aviv, první kibuc (Degania) a došlo k oživení hebrejštiny. Mnozí z příchozích Židů kombinovali sionismus se socialismem.

1904 – palestinsko-arabský intelektuál Nadžib Azúri publikuje v Paříži knihu *Probuzení arabského národa*, ve které apeluje na všechny Arabů v Osmanské říši k vytvoření velkého arabského království zahrnující Sýrii, Irák a arabský poloostrov. Varuje před konfliktem národních ambicí na Blízkém východě a před sionismem.

27. července–2. srpna 1905 – v Basileji se koná sedmý sionistický kongres. Sionistické hnutí se vzpamatovává ze ztráty Theodora Herzla. V čele Světové sionistické organizace stane

Max Nordau. Na pořad přijde znovu „plán Uganda“, ale je opět odmítnut.

1906 – počátek sionistického socialistického hnutí. V Poltavě se pod vedením Beera Borochova uskuteční první kongres hnutí Poalej Cijon („Dělníků Siónu“).

» 14.–18. srpna 1908 – v Haagu se koná (v době konání mezinárodní mírové konference) osmý sionistický kongres. Na kongresu zazní důležitý projev Chajima Weizmanna, který mluví o vztahu mezi politickým sionismem (který usiluje v první řadě o mezinárodní uznání sionistických aspirací) a praktickým sionismem (který se zaměřuje na imigraci do Palestiny a budování sionistických usedlostí). Předsedou Světové sionistické organizace je zvolen David Wolffsohn.

Max Nordau

- » tři arabsko-palestiniští delegáti z jeruzalémského distriktu byli zvoleni do osmanského parlamentu v Istanbulu. Ten jim pak slouží jako platforma pro jejich kritiku sionismu.

26.–30. prosince 1909 – v Hamburku se koná devátý sionistický kongres. Sionisté předpokládají větší podporu sionismu Osmanskou říší, poté co došlo k mladoturecké revoluci. Předsedou Světové sionistické organizace je znovu zvolen David Wolffsohn.

9.–15. srpna 1911 – v Basileji se koná desátý sionistický kongres, na kterém bylo ukončeno napětí mezi politickými a praktickými sionisty (viz osmý sionistický kongres – 14. července 1908). Předsedou Světové sionistické organizace je zvolen Otto Warburg.

- » v městě Jaffa je založena arabská Palestinská národní strana, která se staví velmi kriticky vůči sionismu.

2.–9. září 1913 – ve Vídni se koná jedenáctý sionistický kongres. Dohodnuto založení Hebrejské univerzity v Jeruzalémě. Max Nordau kongres bojkotuje na protest proti „opouštění Herzlových idejí“.

- » 1914–1918 – první světová válka výrazně ovlivní osud Blízkého východu, neboť v roce 1917 je britsko-arabským spojenectvím poraženo

turecké panství na Blízkém východě a dojde k zániku Osmanské říše.

- » 24. října 1915 – Vysoký britský komisař v Egyptě sir Henry McMahon písemně přislíbil arabskému vůdci šarífu Husajnovi z rodu Hášimovců, že „Velká Británie podpoří touhy po národní samostatnosti v celém arabsky mluvícím světě, pokud se Arabové zapojí do války na její straně“.

květen 1916 – **Sykes-Picotova dohoda** – Británie a Francie uzavřely (s přihlédnutím k zájmům Ruska) tajnou dohodu, která upravovala poválečné rozdělení Blízkého východu (tedy rozdělení dědictví Osmanské říše, včetně Palestiny). Poválečné zveřejnění dohody velmi pobouřilo Arabů, kteří během války Británii výrazně pomohli s vítězstvím na Blízkém východě. Dohoda totiž zcela otevřeně počítala s porušením britských slibů.

Tajná Sykes-Picotova dohoda byla klíčovým dokumentem pro vývoj moderního Blízkého východu

červen 1916 – šaríf Husajn vyhlásil Arabskou revoluci a po boku Britů se postavil proti Turkům.

prosinec 1916 – ve Velké Británii se ujímá premiérského úřadu David Lloyd George, jenž ustanovil ministrem zahraničí Arthura Balfoura. Tato vláda je příznivě nakloněna sionismu.

1917–1922 – během občanské války v Rusku došlo k velkým pogromům, jimž padly za obět (přinejmenším) desetitisíce Židů. Pogromy v Rusku, bolševický převrat a řada dalších událostí způsobí odchod množství Židů ze země, část z nich zamíří do Palestiny.

2. listopadu 1917 – **Balfourova deklarace** – nejvýznamnější mezník v britském vztahu k sionistům během první světové války. Šlo o dopis adresovaný britským ministrem zahraničí Arthurem Balfourem lordu Rothschildovi, vedoucímu představiteli britských sionistů:

*Drahý lorde Rothsilde,
s velkou radostí Vám zasílám jménem vlády Jeho Veličenstva následující prohlášení sympatií k židovským sionistickým aspiracím, které bylo předloženo kabinetu a jím schváleno. „Vláda Jeho Veličenstva pohlíží příznivě na zřízení národní domoviny pro židovský lid v Palestině a co nejvíce se přičiní, aby usnadnila dosažení tohoto cíle, při čemž se jasně rozumí, že nebude učiněno ničeho, co by mohlo porušit občanská a náboženská práva existujících nežidovských společenství*

Chajim Weizmann při setkání s emírem Fajsalem

v Palestině, či práva a politický statut Židů v jakékoliv jiné zemi.“ Byl bych vděčen, kdybyste mohl předat toto prohlášení na vědomí Sionistické federaci.

*Upřímně Váš
Arthur James Balfour*

9. prosince 1917 – Britové obsadí Jeruzalém.

červenec 1918 – arabský vůdce emír Fajsal a přední sionista Chajim Weizmann se setkají nedaleko Akaby.

září 1918 – britské oddíly obsadily Nazaret a překročily řeku Jordán u města Jericho. Bojů se zúčastnila i „Židovská legie“, útvar složený ze sionistů z Británie, USA a Palestiny. Mimo jiné v ní sloužil i pozdější významný (revizionistický) sionista Vladimír Žabotinský.

říjen 1918 – Arabové a Britové dobudou Damašek.

listopad 1918 – v Jaffě je založena palestinská křesťansko-muslimská organizace, která se staví proti vzniku „židovské domoviny“. Vzápětí vznikne podobná organizace i v Jeruzalémě.

1919–1923 – třetí alija – 35 tisíc osob, opět hlavně z Ruska a Polska. Reagovaly hlavně na události v Rusku a na založení „židovské národní domoviny“ Balfourovou deklarací.

3. ledna 1919 – uzavření dohody mezi Chajimem Weizmannem a emírem Fajsaalem o spolupráci mezi sionisty a Araby na Blízkém východě (dohoda byla vázaná na blízkovýchodní politiku Velké Británie) – viz také červenec 1918.

leden 1919 – první palestinský kongres obhazuje připojení Palestiny k arabskému státu v Sýrii.

červenec 1919 – na celosyrském kongresu v Damašku (kterého se účastní i významní palestínští Arabové) je podpořena idea nezávislého arabského státu v Sýrii a naopak je kritizována sionistická politika v Palestině. Krátce po kongresu však podpoří Britové (v duchu Sykes-Picotovy dohody) francouzský nárok na vliv v Sýrii.

28. srpna 1919 – americká King-Craneova komise vyslaná do regionu na žádost amerického prezidenta Wilsona se

vysloví proti budování židovské národní domoviny v Palestině.

20. února 1920 – oddíl loupeživých beduinů zaútočí na židovské osady Metulla a Tel Chaj v severní Palestině. V druhém střetnutí u Tel Chaj (1. března 1920) zahyne sionistický aktivista a bojovník Josef Trumpeldor, ze kterého následně učiní palestínští sionisté legendu a „národního hrdinu“.

březen 1920 – na druhém celosyrském kongresu v Damašku je emír Fajsal ustanoven králem Sýrie. Kongres se postaví proti politickým ambicím Francie na Blízkém východě, odmítnuta je i Sykes-Picotova dohoda a Balfourova deklarace (viz květen 1916 a 2. listopadu 1917).

Josef Trumpeldor

Rozdělení mandátů na Blízkém východě po první světové válce

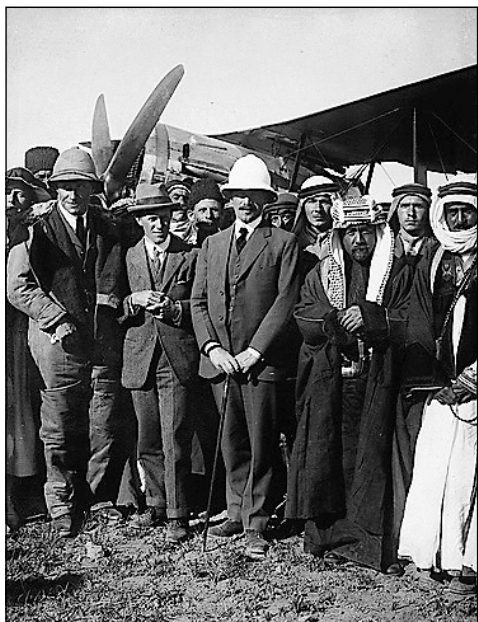
19.–26. dubna 1920 – v **San Remu se koná konference vítězných mocností** – na ní jsou určena mandátní území na teritoriu bývalé Osmanské říše. Velká část provincií Osmanské říše byla postupně rozdělena do pěti mandátních území. Pod britskou mandátní správu se dostala Mezopotámie (Irák) a Palestina, z níž bylo v roce 1921 vyčleněno Zajordánsko (Transjordan). Francouzům připadla Sýrie, ze které byl roku 1925 vyčleněn Libanon. Francouzi si svůj syrský mandát vynutili násilím (v bitvě u Majsalunu 24. července 1920), což mělo za následek nedodržení britského slibu Arabům na jejich státnost v Sýrii. Přerozdělení mandátů je Společností národů schváleno v roce 1922.

duben 1920 – při příležitosti svátku Nábí Músá (svátku proroka Mojžíše) se v jeruzalémském Starém Městě vzedmula vlna násilí. Arabové zaútočili na

zdejší židovské obchody. Výsledkem bylo 5 mrtvých a 211 zraněných Židů a 4 mrtví a 32 zraněných Arabů.

24. července 1920 – bitva u Majsalunu – Francie poráží armádu emíra Fajsala, která pomohla Britům (a jejich spojencům Francouzům) porazit na Blízkém východě Osmanskou říši – arabský stát v Sýrii zaniká.

červenec 1920 – založení židovské milice **Hagana** („Obrana“), která byla koncipována jako obranná milice proti útokům ozbrojených arabských skupin. Podnikala však také odvetné a útočné operace. Hagana byla velice aktivní v době arabské revoluce (1936–39). Z politického hlediska byla Hagana spjata s labouristickými sionisty. V r. 1941 byly v rámci Hagany vytvořeny elitní jednotky Palmach. V období po druhé světové válce (1945–48) se Hagana začala

Britský vysoký komisař v Palestině sir Herbert Samuel (v tropické helmě)

angažovat i v protibritských operacích. V době první arabsko-izraelské války (1948) se Hagana dostala do vážného konfliktu s revizionistickými sionisty a Irgunem (viz incident s lodí *Altalena* – 22. června 1948). Po vzniku Izraele byla Hagana přetransformována na izraelskou armádu. V řadách Hagany začalo svou vojenskou kariéru mnoho pozdějších izraelských vojáků a politiků, mj. Ariel Šaron, Jicchak Rabin, Moše Dajan a další.

červenec 1920 – britský sionistický Žid sir Herbert Samuel se stane prvním vysokým komisařem mandátu Palestina – nejvyšším správním úředníkem v Palestině a zástupcem britské koruny.

prosinec 1920 – je založena sionistická odborová centrála Histadrut.

květen 1921 – arabské antisionistické nepokoje v Jaffě – po nich ustavena Haycraftova vyšetřovací komise. Ta shledala zodpovědnými za nepokoje Arabi, mezi kterými zavládla panika z masové sionistické imigrace.

10. května 1921 – přestože byl radikální islámský klerik Hadži Amín al-Husajní (hluboce antisionisticky smýšlející) o rok dříve odsouzen za podněcování nepokojů v Jeruzalémě, je nyní Briti propuštěn, a dokonce i jmenován do důležité funkce velkého jeruzalémského muftího.

Velký jeruzalémský muftí Hadži Amín al-Husajní

3. července 1921 – Churchillova Bílá listina potvrdí, že pro židovskou domovinu byla vymezena pouze Palestina, nikoliv Transjordánsko.

1.–4. září 1921 – na dvanáctém sionistickém kongresu v Karlových Varech (jedná se o první kongres od roku 1913) se projednávají důsledky řady politických změn, které se udály od 11. kongresu (první světová válka, bolševická revoluce v Rusku, Balfourova deklarace atd.). Ve stínu prvních závažných nepokojů se kongres zabývá také vztahy mezi sionisty a Araby. Kongres vydá rezoluci, že sionisté chtějí žít „ve vztazích vzájemného respektu a harmonie s Araby“ a volá po nalezení „upřímného porozumění s Araby“. Na kongresu se také vyprofilovala vlivná americká frakce sionistického hnutí vedená Louisem Brandeistem a Británie se po válce stala hlavním centrem sionistického hnutí. Britský Žid Chajim Weizmann byl zvolen novým předsedou Světové sionistické organizace.

1921 – Britové udělují autonomii Transjordánsku pod vedením emíra Abdulláha. V Transjordánsku je zakázáno židovské přistěhovalectví.

1921 – významný rabín Jicchak Avraham Kook a duchovní otec náboženského sionismu se stal prvním vrchním aškenázkým rabínem Izraele.

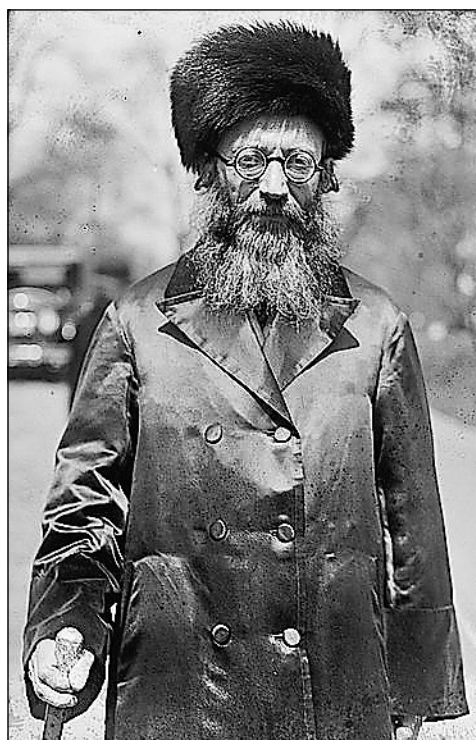
24. července 1922 – rozdělení britského mandátu Palestina na Palestinu a Transjordánsko.

29. května 1923 – palestinská ústava nevstoupí v platnost, protože ji palestínští Arabové odmítli.

29. září 1923 – oficiální **vznik britského mandátu Palestina**.

1923 – Británie postoupí Golanské výšiny francouzskému mandátu Sýrie.

1924–1928 – čtvrtá alija – zahrnuje asi 67 tisíc osob, především střední vrstvy z Polska a Židy, kteří překročili imigrační kvóty do USA.

Rabín Jicchak Avraham Kook

Vladimír Žabotinský

6.–18. srpna 1923 – na třináctém sionistickém kongresu v Karlových Varech byl Chajim Weizmann podruhé zvolen předsedou Světové sionistické organizace. Je to první kongres po vzniku mandátu Palestina.

1. dubna 1925 – oficiální inaugurace Hebrejské univerzity v Jeruzalémě.

18. července 1925 – Adolf Hitler publikuje v Německu knihu *Mein Kampf* (Můj boj), kde Hitler mj. obhazuje antisemitismus, rasismus a obviňuje Židy ze světovlády. Kniha se stala základním spisem německého nacismu a antisemitismu.

18.–31. srpna 1925 – na čtrnáctém sionistickém kongresu ve Vídni byl Chajim

Weizmann potřetí zvolen předsedou Světové sionistické organizace. Na kongresu se vyprofilovali revizionističtí sionisté vedení Vladimírem Žabotinským.

1926 – Československo zřídilo v Jeruzalémě konsulát (v roce 1935 povýšen na generální konsulát).

jaro 1927 – československý prezident Tomáš G. Masaryk navštívil jako vůbec první hlava státu na oficiální návštěvě Palestinu.

30. srpna–11. září 1927 – na patnáctém sionistickém kongresu v Basileji je řešen pokles přistěhovalectví do Palestiny. Chajim Weizmann je počtvrté zvolen předsedou Světové sionistické organizace. První ženou zvolenou do výkonného orgánu sionistického vedení se stane Henrietta Szoldová.

5. července 1928 – sir John Chancellor se stane vysokým komisařem mandátu Palestina.

Náměstí a ulice v Tel-Avivu pojmenované na počest prvního československého prezidenta

28. července–10. srpna 1929 – na šestnáctém sionistickém kongresu v Curychu byli do Světové sionistické organizace přijati i židovští nesionističtí představitelé. Kongresu se zúčastnili např. sir Herbert Samuel (britský vysoký komisař v Palestině) a Albert Einstein.

14. srpna 1929 – zostřuje se napětí v souvislosti s jeruzalémskou Zdí nářků. V Tel-Avivu demonstruje 6000 sionistických Židů a skanduje: „Zed' nářků je naše!“.

23.–24. srpna 1929 – po sporech mezi muslimy a Židy souvisejícími se Zdí nářků se mezi Araby rozšířila fáma o chystaném židovském útoku na jeruzalémské mešity. Arabové zahájili útok na židovskou čtvrť, kde bylo 64 neozbrojených zbožných Židů povražděno. To vyvolalo u sionistů odezvu a došlo k útoku na mnoho mešit v celé Palestině. Výsledek

krvavých nepokojů byl vysoký: zahynulo 133 Židů a 116 Arabů. Ve stejných dnech došlo také k velkému masakru v Hebronu, v jehož důsledku musela být následně evakuována celá zdejší židovská komunita. Britský důstojník Raymond Cafferata s malým policejním oddílem se sice pokusil krveprolití zabránit, ale i přesto bylo běsnícím davem povražděno 69 hebronských Židů.

1929–1939 – pátá alija – 250 000 lidí, byli to hlavně sekularizovaní němečtí Židé, kteří prchali před nacisty; tato alija zásadně změnila charakter dosavadní židovské populace v mandátu Palestina.

1929 – založena Židovská agentura–Sochnut. Ta fungovala přímo v Palestině v době britského mandátu jako neoficiální správní (vládní) orgán palestinských sionistů. Po r. 1948 se aktivity Židovské agentury orientovaly směrem k podpoře židovského přistěhovalectví do Izraele.

1. října 1930 – byly publikovány Passfieldova Bílá listina a Hope-Simpsonova zpráva. Oba dokumenty doporučily omezení židovské imigrace do Palestiny. To je Brity zrušeno v roce 1931.

1931 – revizionistická milice **Irgun** se odštěpila od Hagany. Duchovním otcem Irgunu byl sionista Vladimír Žabotinský. Bojové operace Irgunu byly agresivnější, než v případě Hagany. Jeho tvrdé zásahy byly zpočátku směřovány vůči Arabům

Abraháмова svatyně v Hebronu

Plakát se symbolem Irgunu – puškou a Palestinou na obou březích řeky Jordán

a od r. 1939 i proti Britům (někteří bojovníci Irgunu byli následně Brity popraveni). Nejznámější teroristickou akcí Irgunu bylo zničení části hotelu Král David v Jeruzalémě v r. 1946, kde v té době sídlila britská mandátní správa. Podílel se také na zmasakrování obyvatel arabské vesnice Dejr Jásín v r. 1948. Prvním velitelem Irgunu byl Avraham Tehomi, jeho nejznámějším velitelem pak Menachem Begin, který se v r. 1977 stal izraelským premiérem. V r. 1937 došlo v Irgunu k rozštěpu a část jeho členů přešla k Haganě. V r. 1940 se od Irgunu odštěpila ještě radikálnější milice

Telavivský starosta Meir Dizengoff

Lechi vedená Avrahamem Sternem. Mezi Irgunem a Haganou panovalo velké napětí. To vyvrcholilo v době první izraelsko-arabské války (1948) incidentem s lodí *Altalena*. Irgun byl poté rozpuštěn, ale pokračoval dále v izraelské politice jako strana Chérut.

30. června–15. července 1931 – sedmnáctý sionistický kongres (Basilej). V důsledku britské restriktivní politiky ohledně židovského přistěhovalectví do Palestiny rezignoval Chajim Weizmann na předsednictví Světové sionistické organizace (nástupcem zvolen Nahum Sokolow). Revizionisté se ostře vyhraňují proti dosavadní probritské linii Světové sionistické organizace.

28. března 1932–2. dubna 1932 – v Tel-Avivu se konala první makkabiáda, které se

zúčastnilo na 400 sportovců. Soutěžilo se ve fotbale, atletice a plavání. Her se zúčastnilo i 60 atletů z arabských zemí (Sýrie, Egypt). Hry zahájil telavivský starosta Meir Dizengoff, který při té příležitosti projel Tel-Avivem na bílém koni.

30. ledna 1933 – Adolf Hitler je v Německu jmenován říšským kancléřem.

22. března 1933 – v Německu zřízen první koncentrační tábor – Dachau.

21. srpna–4. září 1933 – osmnáctý sionistický kongres (Praha) reaguje na nástup nacismu. Ve stínu záhadné vraždy sionisty Chajima Arlozorova (16. června 1933) se vyostřuje napětí mezi Světovou sionistickou organizací a revizionisty. Nahum Sokolow je podruhé zvolen předsedou Světové sionistické organizace. Posiluje vliv politiků jako je David Ben Gurion a Moše Šaret.

2.–7. dubna 1935 – v Tel-Avivu se konala druhá makkabiáda. Zúčastnilo se jí 1350 atletů.

20. srpna–4. září 1935 – devatenáctý sionistický kongres (Luzern) – Chajim Weizmann se vrací na post předsedy Světové sionistické organizace. David Ben Gurion se stává v rámci organizace velmi vlivnou osobností. Žabotinského revizionisté opustili Světovou sionistickou organizaci a založili nezávislou Novou sionistickou organizaci.

15. září 1935 – v nacistickém Německu byly přijaty rasové, protižidovské tzv. Norimberské zákony.

1936–1939 – Arabské povstání (někdy také nazývané „Arabská revolta“) – Zhoršení ekonomické situace Arabů v souvislosti se zvýšeným židovským přistěhovalectvím a světovou hospodářskou krizí, ve spojení s předchozími konflikty v Palestině vyvolalo napjatou atmosféru, která nakonec vyústila v dlouhodobou sérii nepokojů a násilí. Povstání začalo tak, že frakce a strany soupeřící v arabském palestinském prostředí se sjednotily do orgánu nazvaného Vysoká arabská komise. Ta proklamovala generální stávkou všech arabských pracovníků, bojkot židovských výrobků a vyzývala k útokům na židovská osídlení a britské úřady. Tato fáze arabského povstání trvala od dubna 1936 do listopadu téhož roku. Z arabského pohledu nebyla příliš úspěšná. Nepokoje se podařilo utlumit poté, co bylo povoláno 20 000 britských vojáků, a rovněž díky mírovým aktivitám okolních arabských států. Tvrdé potlačení

Arabské povstání (1936)

povstání (ve kterém Britové používali i leteckého bombardování) následně posílilo sebedůvěru sionistů. Celkem zabito přibližně 5000 Arabů a několik stovek Židů. Po potlačení povstání prchá velký jeruzalémský muftí Hadži Amín al-Husajní do Iráku.

7. července 1937 – britská Peelova komise dospěla k názoru, že v Palestině proti sobě stojí dva oprávněné nároky, a navrhla rozdělení Palestiny na židovský stát a arabský stát, který by byl připojen k Transjordánsku. Města Jeruzalém, Jaffa a Betlém by zůstaly pod britskou mandátní správou.

3.–16. srpna 1937 – dvacátý sionistický kongres (Curych). Zabývá se hlavně zprávou Peelovy komise.

1. října 1937 – Britové prohlásí Vysokou arabskou komisi za nezákonnou (viz 1936–1939, Arabská revoluce).

16. října 1937 – po atentátu na britského správního úředníka prchá velký jeruzalémský muftí Hadži Amín al-Husajní z Palestiny.

9.–10. listopadu 1938 – Křišťálová noc v nacistickém Německu, Rakousku a Sudetech – velký protižidovský pogrom – kolem 90 Židů zabito, tisíce odvlečeny do koncentračních táborů.

listopad 1938 – Woodheadova komise se znovu (a podrobněji než Peelova komise) zabývala otázkou budoucnosti Palestiny

Palestinská mandátní známka s nápisy v angličtině, arabštině a hebrejštině

a navrhla nový plán jejího rozdělení. Rovněž ale bez jakéhokoliv efektu.

1938 – kvůli zvyšujícímu se napětí v Palestině zruší mandátní úřady třetí makkabiádu. Následující se koná až po vzniku samostatného státu (viz 27. září 1950).

leden–březen 1939 – v Londýně jednají u kulatého stolu zástupci arabských zemí, sionisté a palestinští Arabové.

17. května 1939 – Britové vydají **Bílou listinu**, která v době pro Židy tak kritické výrazně omezí židovské přistěhovalectví do Palestiny – židovský stát podle Bílé listiny „nesmí být vytvářen proti vůli arabské většiny“. Měl tak vzniknout pouze arabský stát, v jehož rámci by byla budována „židovská národní domovina“. Také

židovská imigrace byla tímto dokumentem radikálně omezena na 75 000 přistěhovalců během pěti let. Britové tak zaujmou výrazně proarabskou politiku. Britský premiér Neville Chamberlain údajně v souvislosti s Bílou listinou prohlásil: „Raději pohoršeme Židy než Araby“.

» v druhé polovině 30. let omezila židovskou imigraci nejen Británie ve vztahu k Palestině, ale také řada dalších zemí ve vztahu ke svému území, např. USA. Vzhledem k tomu, že počet evropských Židů prchajících před evropským antisemitismem překračoval přistěhovalecké kvóty, nemohla řada Židů opustit pro ně stále nebezpečnější Evropu.

16.–26. srpna 1939 – dvacátý první sionistický kongres (Ženeva). Negativní reakce na britskou Bílou listinu a blížící se válečný konflikt. Kongres uzavřou Weizmannova slova: „Nemám žádnou modlitbu, jen

tato slova: Doufám, že se zase všichni živí setkáme.“

3. září 1939 – Velká Británie a Francie vyhlásí válku Německu.

1939–1945 – **druhá světová válka** se výrazně dotkne situace na Blízkém východě – boje probíhají hlavně na území severní Afriky, Sýrie, Libanonu a Iráku. Ve spojeneckých armádách bojuje řada Židů i palestinských Arabů. Někteří Arabové (a paradoxně i někteří radikální sionisté – např. Avraham Stern) sympatizovali během války s nacistickým Německem, a to většinou z pragmatických důvodů: za svého úhlavního nepřítele totiž považovali Brity (naopak nacisty bojující proti Britům měli za potenciální osvoboditele). V arabském prostředí jsou nejznámějším případem válečné spolupráce s nacisty aktivity Hadžiho Amína al-Husajního v Evropě.

Hroby židovských vojáků, kteří bojovali v řadách Spojenců při vyloďení v Normandii

Holocaust – během druhé světové války bylo v průběhu nacistické genocidy zavražděno kolem šesti milionů Židů. Židovské utrpení během druhé světové války akcelerovalo mezinárodní (hlavně západní) podporu k vybudování židovského státu – viz např. sympatie amerického prezidenta Trumana (srpen 1945) či rady obyčejných lidí, kteří po válce soucítily s Židy a spatřovali v podpoře židovského státu záruku ochrany Židů do budoucna.

1940–1948 – šestá a sedmá alija (přistěhovalecká vlna) nebo také „Alija Bet“ – asi 100 tisíc osob, hlavně lidé prchající před holocaustem či po válce přicházející z koncentračních táborů; toto číslo je relativně nízké kvůli britským omezením židovského přistěhovalectví během druhé světové války (viz Bílá listina 17. května 1939).

9. září 1940 – při italském bombardování Tel-Avivu zahyne 137 osob.

25. listopadu 1940 – katastrofa lodi *Patria* – loď *Patria* s „ilegálními“ židovskými imigranty připluje do Haify – Hagana ji výbuchem poškodí, aby nemohla být Brity vrácena zpět do Evropy. Namísto předpokládaného malého poškození však způsobí výbuch katastrofu při které zahyne 252 lidí.

1. dubna 1941 – Hadži Amín al-Husajní se podílí na protibritském převratu v Iráku – je ustavená vláda Rašida Alího al-Gajláního sympatizující s mocnostmi

osy. V květnu 1941 proběhne krátká anglo-irácká válka, během které je režim al-Gajláního svržen a on i muftí z Iráku uprchnou do nacisty okupované Evropy.

červen 1941 – Svobodní Francouzi a Australané okupují Sýrii a Libanon.

20. ledna 1942 – konference ve Wannsee – příprava tzv. konečného řešení židovské otázky.

24. února 1942 – katastrofa lodi *Struma* převážející z Rumunska židovské uprchlíky – loď, která byla v katastrofálním technickém stavu, zadrželi Turci a odtáhli ji do Istanbulu, kde však nesměl loď nikdo opustit. Protože Britové nedovolili pasažérům vstup do Palestiny, donutily turecké úřady *Strumu* vrátit se zpátky na moře. Tam ji torpédovala (zřejmě omylem) sovětská ponorka. Zahynulo 769 lidí.

9. května 1942 – v newyorském hotelu Biltmore řeší představitelé sionistického hnutí otázky koncepce, organizace a financování poválečných sionistických aktivit v Palestině.

říjen 1942 – bitva u El-Alameinu – odražení německého postupu v severní Africe maršálem Montgomerym. Přímé vojenské ohrožení Palestiny nacisty je tak odvráceno.

7. října 1944 – představitelé arabského světa se sešli v Alexandrii. V závěrečném Alexandrijském protokolu došlo

k položení základů Ligy arabských států. V tomto dokumentu byla také věnována pozornost otázce Palestiny a vysloven argument, který se stal jádrem četných budoucích postojů Arabů vůči sionismu:

Palestina představuje důležitou součást arabského světa a práva palestinských Arabů nemohou být dotčena, aniž by byl ohrožen mír a stabilita arabského světa (...) rovněž, jako ostatní, litujeme zla, které bylo během války uplatněno vůči Židům evropskými diktaturami. Ale otázka těchto Židů by měla být oddělena od sionismu, neboť nemůže být větší nespravedlnosti a agrese než to, že bude problém evropských Židů řešen další nespravedlností vůči palestinským Arabům nejrůznějších vyznání a denominací...

22. března 1945 – oficiálně vznikla Liga arabských států. Z této organizace se vyvinula ústřední mezistátní politická organizace arabského světa.

srpen 1945 – americký prezident Harry Truman požaduje, aby Britové přijali do Palestiny 110 tisíc židovských uprchlíků.

září 1945 – Britové omezí židovské přistěhovalectví do Palestiny na 1500 uprchlíků měsíčně.

listopad 1945 – je jmenována americko-britská komise, která se má zabývat

otázkou budoucnosti Palestiny. V dubnu následujícího roku vydá zprávu, že by mělo být do Palestiny vpuštěno 100 tisíc židovských uprchlíků.

9.–24. prosince 1946 – dvaadvacátý sionistický kongres v Basileji (a první kongres po druhé světové válce) reaguje na holocaust a na napětí mezi sionisty a Brity v Palestině. Zabývá se taky Morrison-Gradyho zprávou, která doporučuje vybudování etnických kantonů v Palestině (publikováno v dubnu 1946). Weizmann vyzývá k naplňování Biltmorské konference (9. května 1942) a následně rezignuje na předsednictví Světové sionistické organizace. Dvaadvacátý kongres je posledním kongresem před vznikem Izraele. Dvacátý třetí kongres se konal 14. srpna 1951 v Jeruzalémě. Vzhledem k tomu, že už se konal po vzniku Izraele a po

Britští vojáci provádějící osobní prohlídku civilistů u Jaffské brány v Jeruzalémě

vybudování struktury státních institucí, nebyly následné sionistické kongresy už tak důležité pro vývoj sionistického hnutí, jako ty dosavadní.

4. července 1946 – více než rok po skončení druhé světové války dojde v polském městě Kielce k pogromu na Židy (42 Židů zavražděno).

červenec 1946 – bývalý velký jeruzalémský muftí Hadži Amín al-Husajní uprchl z Francie do Egypta a není tak v Evropě souzen jako válečný zločinec.

22. července 1946 – v prostředí zostřujícího se konfliktu mezi palestinskými sionisty, palestinskými Araby a Brity dojde k bombovému útoku Irgunu na jihozápadní křídlo jeruzalémského hotelu King David, které toho času hostilo vedení britské administrativní správy v Palestině. Výbuch zabil více než 90 lidí, mezi nimi mnoho Židů. Ve své době šlo o jeden z největších teroristických útoků vůbec. Jeho cílem bylo také vyvolat pozornost světových médií, což se Irgunu podařilo.

srpen 1946 – Britové začnou s deportacemi „ilegálních“ židovských přistěhovalců do deportačních táborů na Kypru.

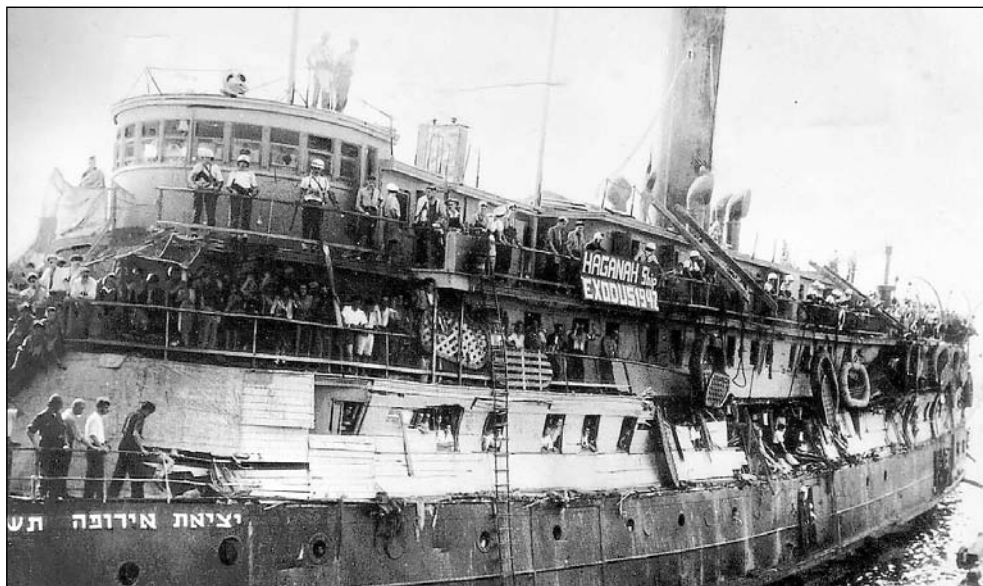
září 1946 – v Londýně se koná konference o budoucnosti Palestiny.

únor 1947 – Velká Británie předá vyřešení budoucnosti Palestiny nově vzniklé OSN.

Teroristický útok Irgunu na hotel King David v Jeruzalémě

květen 1947 – OSN vytvořila komisi s názvem The United Nations Special Committee on Palestine (UNSCOP), která by předložila Valnému shromáždění OSN možnost, jakým způsobem vyřešit stupňující se sionisticko-arabský konflikt v Palestině. Do komise byli delegováni reprezentanti z jedenácti členských zemí OSN. Předsednictví připadlo Švédsku: předsedou se stal soudce Emil Sandström. Další členové komise pocházeli z Austrálie, Československa, Guatemaly, Indie, Íránu, Jugoslávie, Kanady, Mexika, Nizozemska a Peru. Československo zastupoval v komisi diplomat Karel Lisický. Arabové se od komise distancovali, neboť o jiném než arabském státu odmítali uvažovat. Navíc považovali aktivity Spojených národů za porušení Charty OSN, která zakotvovala právo národů rozhodovat

Lod' *Exodus* s uprchlíky

o svém vlastním osudu. Proto komise působila spíše ve spolupráci se sionisty. Po pětítýdenním pobytu v Palestině vypracovala zprávu (1. září 1947), která vyzývala k ukončení britského mandátu a vytvoření mechanismů, které by vedly k osamostatnění území. Členové komise se však jednomyslně neshodli, jaký typ státu by měl vzniknout. Většina členů komise (8) požadovala rozdělení na židovský a arabský stát; Indie, Írán a Jugoslávie preferovaly židovsko-arabskou federaci.

červenec 1947 – drama lodi *Exodus*. Na původně americký říční parník *President Warfield* se ve Francii v roce 1947 naložilo přes čtyři a půl tisíce židovských uprchlíků. Avšak britský premiér Ernest Bevin se osobně zasazoval u Francie, aby

lod' nevyplula. Přesto se jí to nakonec podařilo a pod novým jménem *Exodus* zamířila k břehům Palestiny. Tam na ni čekalo několik britských válečných lodí, včetně křižníku *Ajax*. Lod' odmítla zastavit a plula dále k břehům, načež došlo k incidentu s Brity (18. červenec). Uprchlíci pak byli posláni na deportačních lodích zpět do Francie. Tam ale běženci odmítli opustit loď. *Exodus* nakonec odplul do Hamburku. Následně byla velká část uprchlíků rok držena ve zvláštním uprchlickém zařízení na místě bývalého koncentračního tábora. Sionistické vedení využilo osudu lodi *Exodus* k zviditelnění problému židovských uprchlíků.

29. listopadu 1947 – Valné shromáždění OSN odsouhlasilo výraznou většinou

hlasů (33:13, rezoluce VS č. 181) rozdělení Palestiny podle návrhu komise UNSCOP. Pro hlasovaly mj. USA, Sovětský svaz i jeho vznikající satelitní spojenci ve východní Evropě (např. Československo). Proti jsou členové Ligy arabských států. Velká Británie se zdržela hlasování.

1. prosince 1947 – v důsledku hlasování valného shromáždění OSN propuknou v Jeruzalémě a v Haifě velké arabské nepokoje a konflikty se sionisty. Až do května dojde k mnoha menším i větším střetnutím, útokům, bombovým explozím a atentátům. Radikalizují se také židovské milice, zvláště Irgun a Lechi. Nepokoje a násilnosti pokračují až do května 1948. Cesta do Jeruzaléma je blokována arabskými jednotkami.

leden 1948 – Britové pozvou do Palestiny tzv. Arabskou osvobozenickou armádu (vedenou Fawzím al-Kawukdzím) za podmínky, že nebude útočit na židovská sídla.

- » OSN vyhlásí embargo na vývoz zbraní do Palestiny.
- » sionistům se podaří dohodnout zbraňové a výcvikové kontrakty s Československem a nakoupit i několik lehkých letadel ve Velké Británii. Československé zbraně jsou doručeny do Izraele až v období příměří války za nezávislost v červnu 1948 (v Československu dojde 25. února

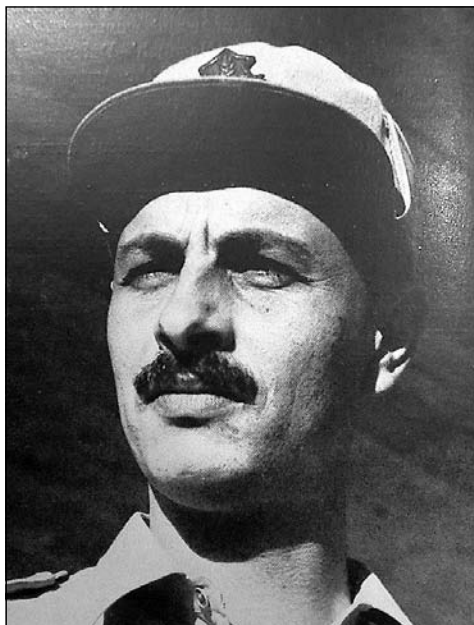
1948 ke komunistickému převratu, avšak kontrakty s Izraelem zůstaly v platnosti).

16. ledna 1948 – arabští ozbrojenci zaútočí na konvoj jedoucí do lokality Guš Ecijon. Dojde k masakru sionistů.

2. února 1948 – na třídě Ben Jehudy v Jeruzalémě dojde k velkým bombovým explozím, které měli na svědomí arabští radikálové (zabito 52 civilistů).

březen 1948 – sestavena prozatímní sionistická vláda.

- » dojde k dalšímu útoku na konvoj do Guš Ecijon.
- » schválen plán „D“ navržený jedním z hlavních velitelů Hagany Jigalem Jadinem, který měl za úkol obsadit strategická města s arabskou populací

Jigal Jadin